

დარგობრივი / სპეციალიზებული ლექსიკოგრაფია

ლექსიკოგრაფიის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ჟანრს წარმოადგენს დარგობრივი ლექსიკოგრაფია, რომელიც გულისხმობს სხვადასხვა დარგის ლექსიკონების შედგენას, მაგ. მათემატიკური ტერმინოლოგიის ლექსიკონი, ფიზიკის ტერმინოლოგიის ლექსიკონი, ფსიქოლოგიის ტერმინოლოგია და მრავალი სხვა.

ქართული დარგობრივი ლექსიკონები

ქართული ლექსიკოგრაფია მდიდარია დარგობრივი ლექსიკონებით, რომლებიც მოიცავს მეცნიერების, ტექნიკის, ეკონომიკის თუ კულტურის თითქმის ყველა დარგს და ამა თუ იმ დარგის საუკეთესო სპეციალისტებისა და ენათმეცნიერების მიერაა შედგენილი. ლექსიკონები თარგმნითია, უპირატესად რუსულ-ქართული, ან განმარტებითი.

ქვემოთ მოცემულია ქართველი ლექსიკოგრაფების მიერ შექმნილი დარგობრივი ლექსიკონების არასრული სია: „ტექნიკური ტერმინოლოგია“ რ. ღამბაშიძის საერთო რედაქტორობით, თბილისი, 1977; აკ. გელოვანი, „**მითოლოგიური ლექსიკონი**“, თბილისი, 1983; „**ბერძნული და რომაული საკუთარი სახელების ორთოგრაფიული ლექსიკონი**“, 1985; ა. მაყაშვილი, „**ბოტანიკური ლექსიკონი**“, თბილისი, 1991; „**მოკლე ბიოლოგიური ლექსიკონი**“, თბილისი, 1977; ც. მენაბდე, „**ინგლისურ-რუსულ-ქართული ბიოლოგიური ლექსიკონი**“, თბილისი, 1983; მირ. კუტუბიძე, „**ფრინველების ნომენკლატურული ტერმინოლოგია**“, თბილისი, 1973; ს. აბაშიძე, ლ. აბაშიძე, „**რუსულ-ქართული სამედიცინო განმარტებითი ლექსიკონი**“, თბილისი, 1973; „**იურიდიული ტერმინოლოგია**“, თბილისი, 1963; „**ენათმეცნიერულ ტერმინთა ლექსიკონი**“, თბილისი, 1975; „**გეოფიზიკის ტერმინოლოგია**“, თბილისი, 1988; „**გეოლოგიური ტერმინოლოგია**“, თბილისი, 1941; ც. გაბესკირია, „**ინგლისურ-ქართული მათემატიკური ლექსიკონი**“, თბილისი, 1983; „**ფიზიკური ტერმინოლოგია**“. თბილისი, 1980; „**ლიტერატურის თეორიის მცირე ლექსიკონი**“, თბილისი, 1972; ა. ყიფშიძე, გ. ჩხიკვაძე, „**მუსიკალური ლექსიკონი**“, თბილისი, 1971; ნ. კერესელიძე, „**სოციოლოგიის მრავალენოვანი ლექსიკონი**“, თბილისი, 1988; ვ. ბარათაშვილი, „**საზღვაო ტერმინოლოგია**“, თბილისი, 1985; ივ. შაიშმელაშვილი, „**სამხედრო ტერმინოლოგია**“, თბილისი, 1987; „**რუსულ-ქართული სასოფლო-**

სამეურნეო ლექსიკონი“, თბილისი, 1956; თ. კვიციანი, „მოკლე რუსულ-ქართული ხუროთმოძღვრული განმარტებითი ლექსიკონი“, თბილისი, 1961 და სხვა.

როგორც ამ ჩამონათვალიდან ჩანს, გასული საუკუნის 50-იან – 80-იან წლებში დარგობრივი თარგმნითი ლექსიკონები ძირითადად რუსულ ენასთან მიმართებით იქმნებოდა. ეს განპირობებული იყო იმით, რომ დარგობრივი ტერმინოლოგია რუსული ენიდან შემოდიოდა ქართულ ენაში და ქართული ტერმინოლოგიაც, ხშირ შემთხვევაში, რუსული ტერმინების ანალოგიით იქმნებოდა.

დღეისათვის ვითარება შეიცვალა. თანამედროვე ქართული დარგობრივი ტერმინოლოგია ინგლისური ენიდან და სხვა ევროპული ენებიდან შემოდის ქართულ ენაში.

დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონი თითქმის ყველა დარგის ტერმინოლოგიას შეიცავს, მაგრამ ერთი ლექსიკონი ყველა ტერმინს ვერ დაიტევს, მით უფრო დღეს, როდესაც მეცნიერებისა და ტექნიკის ყველა დარგი უაღრესად დინამიკურად ვითარდება.

მაგ. XX საუკუნის ბოლო და XXI საუკუნის დასაწყისი ბიოლოგიური მეცნიერების რევოლუციური განვითარებით აღინიშნა. სამეცნიერო და პრაქტიკული მიღწევები ამ სფეროში, განსაკუთრებით კი იმუნოლოგიის, გენეტიკის, გენური ინჟინერიის და ა. შ. დარგში იმდენად შთამბეჭდავია, რომ ბევრი რამ, რაც დღეს ლამის ყოველდღიურ პრაქტიკად იქცა (თუნდაც გენური ინჟინერია), არცთუ დიდი ხნის წინ მეცნიერთა მიერ საკმაოდ ძნელად მისაღწევ, თეორიულ პერსპექტივად თუ აღიქმებოდა.

ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ თანამედროვე მოწინავე ტექნოლოგიები ცხოვრების პრაქტიკულად ყველა სფეროშია შეჭრილი, იქნება ეს საყოფაცხოვრებო ტექნიკა, საავტომობილო საქმე თუ სოფლის მეურნეობა (დღეს ტრაქტორის მართვაც კი შეუძლებელია კომპიუტერული ტექნოლოგიების ცოდნის გარეშე). აღსანიშნავია ისიც, რომ ტექნიკური პროგრესის ტემპი სულ უფრო იზრდება და ჩვენს ყოველდღიურობაში ისეთი რეალები შემოდის, რომლებიც ჯერ კიდევ გუშინ ოდენ სამეცნიერო ფანტასტიკის სფეროს განეკუთვნებოდა.

მეცნიერების ამა თუ იმ დარგის ესოდენ სწრაფი განვითარება გულისხმობს ახალი სამეცნიერო ტერმინოლოგიის ბუნებრივ წარმოქმნას და ამ უახლესი ტერმინოლოგიით

გაჯერებული სამეცნიერო ლიტერატურის შექმნას. ამგვარ ლიტერატურასთან მუშაობისა და მისი ადეკვატური აღქმის გარეშე დღეს ძნელი წარმოსადგენია ამა თუ იმ დარგის კვალიფიციური კადრის აღზრდა.

ახალი სამეცნიერო ტერმინოლოგიის შემუშავება და დამკვიდრება ურთულესი პროცესია, მაგრამ ასეთი მუშაობის გარეშე დარგის განვითარებაც წარმოუდგენელია. ყოველი ახალი სამეცნიერო ცნების დამკვიდრებისათვის აუცილებელია მისთვის სათანადო ტერმინის შერჩევა ან შექმნა. ასეთი დასახელება-ტერმინის გარეშე, სამეცნიერო ცნებას არა აქვს გარკვეულობა, რაც, თავის მხრივ, მეცნიერული დარგის განვითარებასაც აფერხებს. ტერმინოლოგიის განვითარების დონე პირდაპირი მაჩვენებელია ამა თუ იმ მეცნიერული დარგის განვითარების დონისა.

ამდენად, ნათელია თუ რამდენად აქტუალურია ინგლისურ-ქართული დარგობრივი ლექსიკონების შედგენა და გამოცემა.

თსუ ლექსიკოგრაფიულ ცენტრს შექმნილი აქვს ორი დარგობრივი ლექსიკონი, ესენია: ინგლისურ-ქართული სამხედრო ლექსიკონი (<http://mil.dect.ge>) და ინგლისურ-ქართული ბიოლოგიური ლექსიკონი (www.bio.dict.ge).

ინგლისურ-ქართულ სამხედრო ლექსიკონში შეტანილია თანამედროვე ამერიკული, ბრიტანული და საერთაშორისო საბაზო 9 400 ტერმინი ისეთი სფეროებიდან, როგორცაა: ტაქტიკა, ოპერაციები, მანევრები, წვრთნები, შენაერთები, პერსონალი, წოდებები, ტრანსპორტი, იარაღი, აღჭურვილობა, ლოგისტიკა და სხვა. ლექსიკონში სამხედრო ტერმინებთან ერთად წარმოდგენილია საავიაციო, საზღვაო, რადიო, ტექნიკური, კარტოგრაფიული, აგრეთვე სამხედრო-პოლიტიკური და ნატოსთან დაკავშირებული ტერმინები.

ლექსიკონში ასახულია რიგი სამხედრო-ისტორიული ტერმინებისა, იმ პირთათვის, რომლებსაც სამხედრო ლიტერატურასთან უწევთ მუშაობა. ლექსიკონში შეტანილია სამხედრო სასაუბრო და სლენგური სიტყვები და გამოთქმები იმ სამხედრო მოსამსახურეებისათვის, რომელთაც უცხოელ კოლეგებთან უხდებათ ურთიერთობა სხვადასხვა საერთაშორისო სამშვიდობო თუ სამხედრო ოპერაციებში

მონაწილეობისას. ლექსიკონში შესულია სამხედრო სფეროში ყველაზე გავრცელებული აბრევიატურები.

ინგლისურ-ქართულ ბიოლოგიურ ლექსიკონში კი შესულია საკუთრივ ბიოლოგიური და ბიოლოგიასთან მჭიდროდ დაკავშირებული ისეთი დარგების ტერმინები, როგორცაა ბოტანიკა, ზოოლოგია, მიკრობიოლოგია, ციტოლოგია, გენეტიკა, იმუნოლოგია, ბიოქიმია, ანატომია, ფიზიოლოგია, ეკოლოგია და სხვა, სულ 20 000 სიტყვა-ტერმინი. ლექსიკონში შეტანილია ცხოველებისა და მცენარეების სახეობათა აღმნიშვნელი ინგლისური ტერმინები, რომელთა ქართულ ეკვივალენტებს დართული აქვს შესაბამისი ლათინური სახელწოდებები. მაქსიმალურადაა ასახული ცხოველებისა და მცენარეების უკანასკნელ ხანებში აღმოჩენილი თუ ცალკე გამოყოფილი სახეობები. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ისეთი დარგების ტერმინოლოგიას, როგორცაა გენეტიკა, იმუნოლოგია და ეკოლოგია, რომლებიც დღეისათვის მეტად აქტუალურია ჩვენი მეცნიერებისა და საერთოდ ჩვენი ქვეყნისთვის.

დარგობრივი ლექსიკონების ტიპები.

დარგობრივი ლექსიკონები შეიძლება იყოს:

1. **განმარტებითი**, ე.ი. ლექსიკონში ტერმინები განმარტებულია იმავე ენის სიტყვებით;

მაგ.: **ხერხემალი** – (ანატომია) ჩონჩხის მთავარი ნაწილი - მალეებისაგან ასხმული ძვლოვანი ღერძი, რომელშიაც მოთავსებულია ზურგის ტვინი.

2. **ორენოვანი / თარგმნითი**, რომელშიც ერთი ენის ტერმინს მეორე ენაზე ეკვივალენტი აქვს მითითებული;

მაგ.: **backbone** - (ანატომია) ხერხემალი.

3. **მრავალენოვანი**, რომელიც მკითხველს აწვდის ტერმინის ეკვივალენტებს რამდენიმე ენაზე;

მაგ.: **ხერხემალი** - (ანატომია) ინგლ. backbone; ფრანგ. colonne vertébrale; გერმ. Rückgrat; იტალ. spina dorsale; ესპ. columna vertebral; რუს. позвоночник და სხვა.

4. **განმარტებით-თარგმნითი**, რომელშიც მოცემულია როგორც ტერმინის ეკვივალენტი მეორე ენაზე, ასევე მისი განმარტება.

მაგ.: **backbone** – **ხერხემალი** (ჩონჩხის მთავარი ნაწილი - მალეებისაგან ასხმული ძვლოვანი ღერძი, რომელშიაც მოთავსებულია ზურგის ტვინი).

ამ ტიპის ლექსიკონებში განმარტება შეიძლება ორივე ენაზე დაერთოს ტერმინს.

ტერმინი და ტერმინოლოგია.

ტერმინოლოგია ტერმინთა ერთობლიობას წარმოადგენს, მაგ. მათემატიკური ტერმინოლოგია არის მათემატიკურ ტერმინთა ერთობლიობა, სამედიცინო ტერმინოლოგია - სამედიცინო ტერმინთა ერთობლიობა და ა.შ.

შესაბამისად, ლექსიკოგრაფიის ამ ჟანრისათვის მეტად მნიშვნელოვანია ტერმინის სწორი განმარტება და მისი ძირითადი სტრუქტურულ-სემანტიკური პარამეტრების გამოყოფა.

ტერმინი განსაკუთრებული ენობრივი ნიშანია, რომელიც სამეცნიერო ცნებას აღნიშნავს და, ამდენად, უზრუნველყოფს სპეციალისტთა შორის კომუნიკაციასა და ურთიერთგაგებას ამა თუ იმ დარგის ფარგლებში.

რა მოთხოვნებს უნდა აკმაყოფილებდეს ტერმინი? როგორია იდეალური ტერმინი?

ტერმინი, უპირველეს ყოვლისა უნდა იყოს გამჭვირვალე. ტერმინოლოგიურ ბუნდოვანებას ბევრი მეცნიერი ადარებს ნისლიანობას ზღვაოსნობისათვის. გარკვეირვალე ტერმინის არაერთი მაგალითი შეიძლება მოვიყვანოთ: ძნასაკონი, ხელჩაქუჩი, სამაგრი, მინამბერი, ფირფიტსაკრავი, საძირკველი, სახაზავი, ამკინძავი, თაფლსაწური, სანათური, საჭვრიტული და სხვა.

სტრუქტურული თვალსაზრისით ტერმინი შეიძლება იყოს **ერთსიტყვიანი** ან **შედგენილი**.

ერთსიტყვიანი ტერმინი, თავის მხრივ, იყოფა: **მარტივ** ტერმინებად (ლითონი, მადანი, მადარო, მერქანი და სხვა), **ნაწარმოებ** ტერმინებად (ლითონური, ლილვაკი, ლინზისებრი და სხვა) და **რთულ** ტერმინებად (მტვერსასრუტი, გემთსაშენი, წყალსადენი, ბეტონსარევი და სხვა).

შედგენილი ანუ ანალიტიკური ტერმინი ორი ან მეტი სიტყვისაგან შედგება (შიგა წვის ძრავა, მარგი ქმედების კოეფიციენტი, ჩამკეტი მექანიზმი, ხრახნული კუთხვილი, მოლეკულური წონა და სხვა). ამგვარი ტიპის ტერმინები საკმაოდ გავრცელებულია და ნებისმიერი ენის ტერმინოლოგიური სისტემის მნიშვნელოვან

ნაწილს შეადგენს. შედგენილ ტერმინებს აქვს ერთი მნიშვნელოვანი თვისება - გამჭვირვალობა და მოტივირებულობა, რაც მნიშვნელოვანია ტერმინისათვის, მაგრამ, მეორე მხრივ, ამგვარი ტერმინების ნაკლი არის ის, რომ მათ სისხარტე და ლაკონიურობა აკლიათ, რაც ასევე ტერმინის მნიშვნელოვანი მახასიათებელია.

ტერმინებად ძირითადად მეტყველების სამი ნაწილი გვევლინება, ესენია: არსებითი სახელი, ზედსართავი სახელი და ზმნა, თუმცა ყველაზე მეტი ტერმინი არსებით სახელს განეკუთვნება.

რაც შეეხება ტერმინთა სემასიოლოგიურ დახასიათებას, ტერმინს ხშირად ახასიათებენ შემდეგნაირად: ტერმინი უნდა იყოს მონოსემიური (დაზღვეული სინონიმისაგან, პოლისემიისა და ომონიმისაგან), ზუსტად უნდა ასახავდეს შესაბამისი ცნების შინაარსს, უნდა გამოირჩეოდეს ლექსიკური სისტემურობით, ექსპრესიულად და ემოციურად უნდა ხასიათდებოდეს ნეიტრალურობით, უნდა იყოს მოკლე და სხარტი.

ზემოთ ჩამოთვლილი თვისებები შესაძლოა ახასიათებს ტერმინებს უმეტეს შემთხვევაში, თუმცა არა ყოველთვის.

ტერმინთა უმრავლესობა ხასიათდება **მონოსემიურობით**, თუმცა არა ერთი ტერმინი შეიძლება მოვიყვანოთ, რომელსაც პოლისემიური მნიშვნელობები აქვს. მაგალითად, სამხედრო ტერმინს - **intelligence** 4 მნიშვნელობა აქვს:

- intelligence** - (სამხედრო) **1.** სადაზვერვო ინფორმაცია, დაზვერვის მონაცემები; დაზვერვის მიერ მოპოვებული მასალა; we have received some fresh intelligence on the enemy artillery მოწინააღმდეგის არტილერიის შესახებ გარკვეული ახალი სადაზვერვო ინფორმაცია გვაქვს მიღებული; according to our intelligence, further attacks were planned ჩვენი სადაზვერვო მონაცემების თანახმად, იგეგმებოდა ახალი თავდასხმები;
- 2.** დაზვერვა, სადაზვერვო ორგანო / დაწესებულება; US Military Intelligence აშშ-ის სამხედრო დაზვერვა;
- 3.** დაზვერვა, სადაზვერვო სამსახურის პერსონალი; we are feeding false information to the enemy's intelligence მოწინააღმდეგის დაზვერვას ცრუ ინფორმაციას ვაწვდით;
- 4.** დაზვერვა, სადაზვერვო ინფორმაციის მოპოვება.

ბიოლოგიურ ტერმინს **clone** 5 მნიშვნელობა აქვს:

clone - 1) მოლ. ბიოლ. კლონი (ერთი უჯრედის შთამომავალი იდენტური უჯრედების ერთობლიობა);

- 2) გენ., ბიოტექ. კლონი (მაკრომოლეკულის, მაგ. დნმ-ის ან მისი ფრაგმენტის ზუსტი ასლი);
- 3) ბოტ., ზოოლ. კლონი (მცენარეული ან უმდაბლესი ცხოველური ორგანიზმების უსქესო გამრავლებით / ვეგეტაციურად ან დაკვირვებით წარმოქმნილი შთამომავლობა);
- 4) ბიოტექ. კლონი, კლონირებული ორგანიზმი (გენური ინჟინერიით მიღებული);
- 5) იმუნ. კლონი (სპეციფიკურ ანტიგენზე მოპასუხე T და B ლიმფოციტები).

ასევე ხშირია შემთხვევები, როდესაც საერთო ენის კუთვნილი სიტყვა იძენს ტერმინოლოგიურ მნიშვნელობას და მისი ერთ-ერთი პოლისემიური მნიშვნელობა ხდება. მაგ.:

recital – 1. სოლო კონცერტი; to give a recital სოლო კონცერტის გამართვა; ...

3. იურ. დეკლარაციული ნაწილი; აღწერილობითი ნაწილი (ოქმისა, შეთანხმებისა და მისთ.).

instrument – 1. ინსტრუმენტი, იარაღი; ხელსაწყო; აპარატი; surgical instruments ქირურგიული ინსტრუმენტები / იარაღები; ...

3. იურ. დოკუმენტი, საბუთი; აქტი; სიგელი; ratification instruments რატიფიკაციის სიგელები; instrument of surrender კაპიტულაციის აქტი.

ერთი და იგივე სიტყვა ან ტერმინი, ხშირად, სხვადასხვა დარგის ტერმინად გვევლინება. მაგ.:

Saltation

From Wikipedia, the free encyclopedia

Saltation may refer to:

- [Saltation \(biology\)](#), an evolutionary hypothesis emphasizing sudden and drastic change
- [Saltation \(geology\)](#), a process of particle transport by fluids
- [Sensory saltation \(psychology\)](#), a perceptual illusion evoked by a rapid sequence of sensory stimuli.
- [Saltation \(Software Engineering\)](#), the antithesis of [Continuous Integration](#)

როგორც ამ მაგალითიდან ჩანს, **Saltation** შეიძლება იყოს ბიოლოგიის ტერმინი, გეოლოგიის ტერმინი, ფსიქოლოგია ტერმინი ან პროგრამირების ტერმინი.

ასეთი მაგალითები მრავლად გვხვდება ინგლისურ ენაში.

plate – 1. თევზი; ... 5. სამხ. ჯავშანფურცელი, ჯავშანფილა; 6. ელექტრ. ელექტროდი (აკუმულატორების ბატარეისა, კონდენსატორისა და ა.შ.); 7. მშენ. კედლის კოჭი, მაყურლატი (ხის კარკასულ / ჩარჩოსებრ კონსტრუქციებში);

8. ზოოლ. 1) ქერცილი, ქიცვი (თევზებისა და ა.შ.); 2) ძვლოვანი ან რქოვანი ფირფიტა, ფარი (ჯავშნისა); 9. გეოლ. ტექტონიკური / ლითოსფერული ბაქანი, ფილა.

The screenshot shows a web browser window with the URL <http://dictionary.ge/ka/word/packing/>. The page displays the word "packing" as a noun with the phonetic transcription [ˈpækɪŋ]. It lists 11 numbered definitions in Georgian, including terms like "რისაზე შეფუთვა" (wrapping), "პარაპეტის დაკეცვა" (folding of parapet), "შუასადები" (padding), "დაკონსერვება" (preservation), "შეჯგუფება" (grouping), "ნახშირის ფხვნილის შეცხობა" (drying of coal dust), "ამოსაყორავი" (padding), "გამოსახულების უბნის კუმშვა" (compression of padding area), "პაკერი" (padding), "ნიადაგის მიტკეპნა" (padding of soil), "ტამპონადა" (padding), and "სველი შეფუთვა" (padding). The page also features navigation menus, a sidebar with "სიახლეები" (news) and "კორპორაციული მომხმარებლები" (corporate users), and various logos at the bottom.

ტერმინოლოგია, ზოგადად, დიდი სინონიმით არ ხასიათდება, მაგრამ გვხვდება ტერმინთა სინონიმის არაერთი შემთხვევა.

ტერმინთა სინონიმის ყველაზე გავრცელებული შემთხვევებია, როდესაც ქართული ტერმინის გვერდით ფეხს იკიდებს საერთაშორისო ტერმინი, ან პირიქით, უკვე დამკვიდრებული საერთაშორისო ტერმინისათვის იქმნება ქართული შესატყვისი.

მაგ. ხუროთმოძღვრება - არქიტექტურა;

მინანქარი - ემალი;

ჩუქურთმა - ორნამენტი;

ადიტიური - ჯამური;
შაპრონი - მეთვალყურე;
ინჰიბიცია - დათრგუნვა;
ინბრიდინგი - შიდაშეჯვარება;
ფოლდინგი - დაკეცვა;
რეპარაცია - აღდგენა;
პრეციპიტაცია - გამოლექვა და სხვა.

ტერმინთა სინონიმის შემთხვევები გვხვდება მაშინ, როდესაც ერთი ფორმა მეორის შემოკლებული ვარიანტია. მაგ.: გოგირდის მჟავა - გოგირდმჟავა; აზბესტის ქაღალდი - აზბესტქაღალდი; საკეპი მანქანა - საკეპელა და სხვა.

გვხვდება ტერმინთა **ომონიმის** არაერთი შემთხვევაც. მაგ.:

pink¹ - ზღვ. პინკი (მცირე ზომის გემი, *უპირატ. თევზსაჭერი*).

pink² - ტექ. დეტონაცია, დეტონაციური კაკუნი (*შიგაწვის ძრავაში*).

არის თუ არა ტერმინი **არაექსპრესიული, ემოციურად ნეიტრალური?** ამ შემთხვევაშიც უნდა ითქვას, რომ არაერთი ტერმინი შეიძლება დავასახელოთ, რომელიც საკმაოდ ექსპრესიულია და არ არის ნეიტრალური.

მაგ.: მცოცავი მცენარე (ბოტანიკა);

კისრის კიბისებრი კუნთი (ანატომია);

ჩონჩხი, კარკასი (გენეტიკა, მოლეკულური ბიოლოგია);

ზღვის სავარცხელა (ზოოლოგია);

ლომის ფაფრიანი მედუზა (ზოოლოგია);

ფირფიტულვამა ხოჭო (ზოოლოგია);

პორტუგალიური ხომალდი (ზოოლოგია) და მრავალი სხვა.

Portuguese man-of-war | ინგლისურ-ქართული ბიოლოგიური ლექსიკონი - Mozilla Firefox

File Edit View History Bookmarks Tools Help

http://bio.dict.ge/ka/word/27862/Portuguese+man-of-war/

ინგლისურ-ქართული ბიოლოგიური ლექსიკონი English

ლექსიკონის შესახებ | ლექსიკონის ინსტრუქცია | კონტაქტი

Portuguese man-of-war ძიება

მოიღებ ტექსტში ზუსტი დამოხვევა EN

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

მეზობელი სიტყვები

- porta
- portae
- portal I
- portal II
- portal vein
- Portuguese man-of-war
- Porzana
- positional cloning
- position effect
- positive assortative mating
- positive control

Portuguese man-of-war

არსებითი სახელი /,pɔːtʃuːɡiːz.mænəvˈwɑː(r)/

მოკლე. პორტუგალიური ხომალდი (კოლონიური ჰიდროიდული ორგანიზმი; *Physalia physalis*).

ყველა უფლება დაცულია. ტექსტის უნებართვო გავრცელება ან კოპირება ნაწილობრივ ან მთლიანად, ნებისმიერი სახით და საშუალებით აკრძალულია.
 ღირსიანი და პროგრამირება: გიორგი ტერტაშვილი

3 online 0.0074

Find: პორტუგალიური Next Previous Highlight all Match case

Done

Start Skyp... Port... maik... darg... Biolo... S სა... Gela... ღაჭა... kitxv... scre... EN 14:27

პორტუგალიური ხომალდი

ლომის ფაფრიანი მედუზა

მაშასადამე, ტერმინები სტრუქტურულ-სემანტიკური თვალსაზრისით დიდად არ განსხვავდებიან საერთო ენის ლექსიკისაგან.

თანამედროვე ქართული დარგობრივი ტერმინოლოგია

დღეს დარგობრივ ტერმინოლოგიაში იგივე პროცესები მიმდინარეობს, რაც მთელ ქართულ ენაში შეიმჩნევა. მეცნიერებისა და ტექნიკის ყველა დარგში მოზღვავებულია დიდი რაოდენობით საერთაშორისო ტერმინები. მაგ. რეციპროკული ტრანსლოკაცია, ტრანზიციული მუტაცია, ინკორპორაცია, რეპარაცია, ინბრიდინგი, აუტბრიდინგი, ადიტიური, დიმიზაცია, პრეციპიტაცია, დელეცია, ნეიროტრანსმიტერი, ინდუცირება, ლოკომოცია, შაპერონი, ინჰიბიცია, ადჰეზია, ფოლდინგი და სხვა.

საქართველოში პრაქტიკულად შეჩერებულია ტერმინოლოგიური მუშაობა, რაც ქართული ლექსიკოგრაფიის საერთო მდგომარეობის ანარეკლია. სათანადო ენობრივი პოლიტიკისა და ლექსიკოგრაფიის განვითარების გარეშე, ამ ტენდენციებმა ქართულ ენას შესაძლოა სერიოზული პრობლემები შეუქმნას.

აღსანიშნავია ისიც, რომ საერთაშორისო ტერმინების ქართულ ენაში პირდაპირ შემოტანის დროსაც კი, ხშირად, ქართული ენის ნორმების გათვალისწინებაც კი არ ხდება. მაგ. საერთაშორისო პრეფიქსოიდის **auto-** ქართულად გადმოტანისათვის გამოიყენება **ავტო-** ან **თვით-** და ეს ნორმა ენაში დიდი ხანია არსებობს. მიუხედავად ამისა, სახელმძღვანელოებში, სტატიებში, ლექსიკონებშიც კი აღნიშნული საერთაშორისო პრეფიქსოიდი გადმოაქვთ ან როგორც **ავტო-** ან როგორც **აუტო-**, რაც ტერმინოლოგიურ სიჭრელეს იწვევს. მაგ. ავტოქთონი, ავტოქორია, ავტოტროფული, მაგრამ აუტოკარპიუმი, აუტოგენური, აუტოიმუნური და სხვა.

ბიოლოგიურ და სხვ. ტექსტებში ხშირად გვხვდება პრეფიქსი **ეუ-** : „ეუპლოიდი“, „ეუსპორანგიუმი“, „ეუტროფია“, „ეუკარიოტი“ და ა.შ. **ეუ-** კომპლექსი ქართული ენისთვის უცხოა და მას ტრადიციული **ევ-** კომპლექსით გადმოსცემდნენ, მაგ. ევქარისტია, ევთანასია და სხვა.

ასეთი ტერმინოლოგიური სიჭრელე ეწინააღმდეგება თავად ტერმინის ბუნებას, რომლის ერთ-ერთი მახასიათებელი მისი სისტემურობაა.

ამგვარად, ქართულ დარგობრივ ტერმინოლოგიაში დღეისათვის დიდი ჩამორჩენაა და ქართველ ტერმინოლოგებსა და ლინგვისტებს სხვადასხვა დარგის სპეციალისტებთან ერთად ბევრი რამა აქვთ გასაკეთებელი ამ ვითარების გამოსწორებისათვის. თუ ეს არ გაკეთდება, ეს იმას ნიშნავს, რომ ჩვენ საბოლოოდ ვამბობთ უარს ჭეშმარიტ ინტეგრაციაზე ევროპულ სამეცნიერო-საგანმანათლებლო სივრცეში, უარს ვამბობთ ეროვნული ენისა და კულტურის განვითარებაზე ევროპული მოთხოვნების შესაბამისად.